

Цього року відзначаємо 200 ліття з дня народження Отця Маркіяна Шашкевича (1811-1843). За своє коротке життя отець Шашкевич зумів покласти підвалини і посіяти зерно відродження, відновлення і дальшого розвитку української національної ідентичності на західних землях України – Галичині і використання української народної мови в письменстві. Більше того, ще важливішим є те, що він започаткував і просував виголошення проповідей українською мовою у наших церквах східного обряду в Галичині, а не польською чи німецькою, як тоді не тільки практикувалося, але й вимагалось. Те, що Тарас Шевченко досягнув у справі української ідеї для українців під царсько-російським режимом і всієї України, Отець Шашкевич осягнув для українців у Галичині.

Щоб привести плани українізації в життя, Отець Шашкевич мусів побороти великі труднощі не тільки ті, що завдавали йому офіційні державні

чинники, але ще більше власні рідні брати, які не хотіли заворушувати status quo, а це включало також і членів української церковної ієрархії. Однак у нього були два приятелі, які підтримували його ідеї – Яків Головацький і Іван Вагилевич. Ці три співрацівники увійшли в історію під назвою Руської Трійці.

Руська Трійця приготувала збірник літературних творів українською розмовною мовою – першу такого роду збірку в Галичині, але Львівські цензори не дозволили її видання. Вкінці рукопис перевезено до Будапешту і 1837 року збірка вийшла під назвою Русалка Дністровя. Двісті примірників цього видання було розіслано поодиноким особам, а вісімсот переслано до Львова. У Львові цензор заборонив дальше розповсюдження цього видання і воно гнило в поліцейських підвалах. Русалка Дністровя стала провісником, предтечою дальшого розвитку літератури українською мовою в Галичині.

Отець Маркіян Шашкевич помер у великих злиднях. В результаті його хвороби туберкульозу - він осліп і оглух, але до кінця свого земного життя працював для реалізації власних ідей та переконань. Його поховали в маленькому селі, де він був парохом. Але, до п'ятидесятиліття його смерті, коли Галицьке суспільство врешті зрозуміло важливість і невмирущість підвалин, які заклад Отець Маркіян для добра української ідеї, 1893 року заходом Товариства Просвіти його тлінні останки були перенесені на Личаківський цвинтар у Львові. У 1906 році, знову ж заходом Товариства Просвіта, на гробі Отця Маркіяна був поставлений пам'ятник вартістю в 2590 корон. Скульптор невідомий.

Отець Маркіян

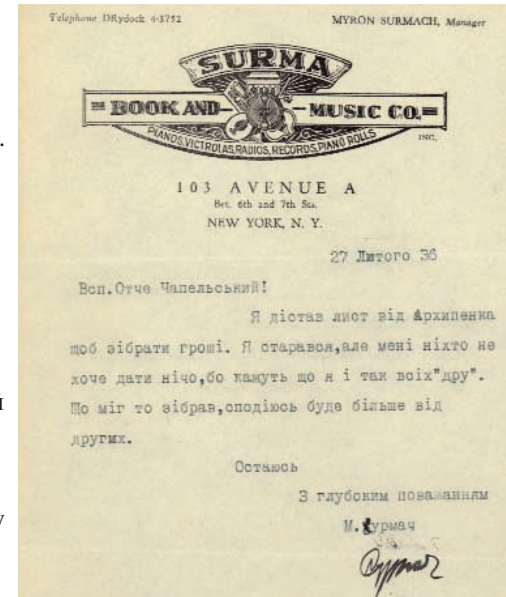
Шашкевич народився в селі Підлиссі. Мешканці цього села також бажали увіковічнити його пам'ять у своєму селі. І так, 1911 року на Білій Горі в Підлиссі воздвигнули Металевий хрест у його пам'ять. Цей пам'ятник став маяком для українців Галичини.

Владика Константин Богачевський старався вселити пієтизм до Отця Шашкевича поміж українськими емігрантами в Америці. Він хотів дати їм зрозуміти важливість збереження української ідентичності і культури в Америці. Для цього він заснував Український Музей і Бібліотеку в Стемфорді – перший український культурний центр в Північній Америці - і постійно поповнював його предметами, які б відзеркалювали українську культуру, історію тощо. У 1930-тих роках він замовив у тодішнього відомого скульптора у Львові – Сергія Литвиненка - мініатюрну копію нагробного пам'ятника Отця Шашкевича і копію Металевого хреста на Білій Горі в Підлиссі. Обидва ці предмети знаходяться у нашому Музеї.

На підставі кількох архівних матеріалів виходить, що також в 1930-их роках були старання зробити погруддя Отця Шашкевича Архипенком. У наших архівах знаходиться збірний лист на такий проект і лист від Мирона Сурмача, який теж стосується цієї справи. Що сталося з цим проектом – невідомо, але погруддя Отця Маркіяна Архипенком не було реалізоване.

У 1943 році отці Василяни в Нью Йорку організували концерт, відзначаючи століття смерті Отця Шашкевича. Для цих святкувань отці Василяни замовили погруддя Шашкевича в італійського скульптора. Згодом це погруддя отці Василяни

СІВАЧ			
НА ПАМ'ЯТНИК МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА, ЩО МАЄ СТАТИ В СТЕМФОРДІ, КОНН.			
Місцевість: Нью Йорк		Колектор (ка): Мирон Сурмач	
ЛІСТАЧ: № 004			
ІМЯ І НАЗВИЩЕ	ЖЕРТВА \$	ЦІЛИХ ЖЕРТВОДАВЦІВ	АДРЕСА
Мирон Сурмач	1,00	<i>Сурмач</i>	103 Ave. A.
Яковим Сурмач	1,00		103 Ave. A.
Мирон Миколай	1,00	<i>Яков Сурмач</i>	103 Ave. A.
		<i>Григор 3-</i>	<i>01.7.</i>

подарували нашому музеєві. З цієї нагоди вони також видали пропам'ятну книгу, в якій знаходяться важливі та цікаві матеріали про Маркіяна Шашкевича, які актуальні і сьогодні.

Отець Шашкевич писав під літературним псевдом Руслан. У наступному уривку із його твору Псалми Русланові можемо довідатися про глибину його переконань:

...Бо надія із серця твого не втекла – бо хто яко Бог?

*Сположиши ми долю і проженеш щастя,
День ми споморочиши і світ ми западе,
Світ ми спустіє і йме ворогувати,
Знидіє радість і плач ми огорне,
Туга ми ранком і вечором журба,
І ніч ми несонна і горювання із сонцем,
Вирвеши ми очі і душу ми вирвеши! А не візьмеш
Милости і віри не візьмеш, а не видреш любови
І віри не видреш – бо руське (українське) ми серце
Та й віра руська (українська).*

Нашому музеєві пощастило бути зберігачем кількох зразків багатой спадщини Отця Маркіяна Шашкевича.

Любов Волинець